

Modelconcert vol tijdloze topmuziek

Het Nieuw Ensemble bracht samen met het Nederlands Kamerkoor een modelprogramma met alle karakteristieken die de programmering van deze al jaren meedraaiende club onderscheidt. Het programma, dat onder meer in het Amsterdamse Muziekgebouw werd gespeeld, was perfect opgebouwd (programmeren is ook een vorm van componeren), alle stukken hadden kwaliteit, er zat verrassing in het gebodene en het geheel had het karakter van een staalkaart.

Dat staalkaartachtige zat hem in het gegeven dat er tussen het oudste stuk en het jongste werk - een première van Karin Rehnqvist - ruim tachtig jaar liggen én in de verscheidenheid van de gekozen stukken, die op deze manier bij elkaar gebracht toch ook weer een eenheid vormden. Hoewel het vertrekpunt heel anders is, is er toch een relatie tussen Giacinto Scelsi's 'Pranam I' en Rehnqvist's Nieuwe 'Salve Regina'. Scelsi's stuk uit 1972 is een voor deze componist kenmerkend oosters getinte kleurexercitie op basis van niet meer dan één toon. Scelsi kleurt die ene toon steeds anders in met het ensemble dat samen met op tape opgenomen klanken onder de alstem een meditatieve *drone* legt. De klagelijke zanglijn voegt het westerse idee van een lamento samen met de op micro-intervallen gebaseerde zang van Tibetaanse monniken.

Rehnqvist gaat minder radicaal te werk dan Scelsi in de veel extremere - en veel avontuurlijker - jaren zeventig deed. Ook haar 'Salve Regina' is een lamento, de oude Middeleeuwse tekst roept Maria aan om de worstelende mensheid van al zijn problemen te verlossen. Ook Rehnqvist begint met heel weinig dezelfde A als waarmee Scelsi's stuk start - en ook bij haar is de sfeer meditatief. Tegelijkertijd zit er in haar componeren echter ook een stevige vleug neoromantische emotie. Het is bij Rehnqvist allemaal wat minder ex-

treem, maar het is wel op niveau gedaan. Omdat het wat minder avontuur heeft, is het ook een stuk braver en daarmee een beetje voor spel degelijke neomuziek.

'The Voynich Cypher Manuscript' van Hanspeter Kyburz is een veel heftiger modernistisch statement, maar daarin eigenlijk ook voorspelbaar en in wezen volgzzaam. Kyburz maakte aan het eind van de vori-

ge eeuw naam als typisch Duitse avant-gardist. Zijn muziek is erg goed gemaakt, hij gebruikt de modernste technieken en hij kan een dramatisch betoog opbouwen, maar het heeft ook een hoog ouderwets nieuwe-muziekgehalte in de bijna dwangmatig in het stuk voortwoekerende complexiteit.

Het originele Voynich-manuscript is een archeologische vondst: een manuscript dat in een taal is gesteld die tot nu toe niet tot iets begrijpelijks is herleid. Die illusie geeft het werk van Kyburz waarin het ensemble en de zangers van het Kamerkoor rondom de het publiek zijn opgesteld, sterk weer. In een helder gestructureerd betoog dat in raadselachtige fluisterklanken en ferme uitbarstingen in een strakke spanningshoogte voorbijtrekt, zit zoveel gelijktijdig klinkend detail dat het tegelijkertijd ook iets van een Babylonische spraakverwarring heeft.

De verrassing was een geweldig - zelden te horen - stukje voor koor en ensemble van Béla Bartók. Zijn 'Drie dorpsstaferelen' zijn ook tachtig jaar nadat ze werden gemaakt ruig, spannend, vrolijk, perfect te volgen, fraai gedetailleerd én verrassend. Tijdloze topmuziek kortom. Even tijdloos top was het niveau waarop het Nieuw Ensemble en het Kamerkoor onder leiding van Ed Spanjaard alle stukken uitvoerden.

Roeland Hazendonk

■ **Dirigent**
Ed Spanjaard

